

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการขยายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพแก่ผู้ประกันตนของ กองทุนประกันสังคม” ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาโดยมีระเบียบวิธีการศึกษา ดังนี้

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

(1) การศึกษาจากเอกสาร (Document Study) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่างๆ จากเอกสารวิชาการ ได้แก่ หนังสือ วารสาร ผลงานวิจัย บทความ วิทยานิพนธ์และ เอกสาร ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับ ผู้ประกันตน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคม สำนักงานใหญ่ และการสัมภาษณ์ ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานประกันสังคม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจำนวน 2 กลุ่ม คือ

1. เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ประกันตนและปฏิบัติงานในหน่วยงานหรือกองต่างๆ ที่สำนักงานประกันสังคม ส่วนกลาง จำนวน 6 คน โดยแยกเป็นพนักงานระดับต้น (ผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่ มัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ) จำนวน 177 ราย พนักงานระดับกลาง (ผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และอนุปริญญา) จำนวน 133 คน และ พนักงานระดับสูง (ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป) จำนวน 311 คน รวมทั้งสิ้น 615 คน รายละเอียดตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1

เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานประกันสังคมส่วนกลาง
จำแนกตามระดับพนักงาน

หน่วยงาน	ระดับพนักงาน			
	ระดับต้น	ระดับกลาง	ระดับสูง	รวม
สำนักงานเลขานุการกรม	111	19	30	160
กองเงินสมทบ	10	12	16	38
กองประสานการแพทย์ฯ	8	13	37	58
กองแผนงานและสารสนเทศ	4	4	10	18
ศูนย์สารนิเทศ	7	31	14	52
กองการเงินและบัญชีกองทุน	12	8	31	51
กองทุนเงินทดแทน	16	15	35	66
กองการเจ้าหน้าที่	4	7	23	34
กองตรวจสอบ	4	3	12	19
กองประโยชน์ทดแทน	4	2	8	14
กองทะเบียนและประมวล	8	4	23	35
กองวิจัยและพัฒนา	2	4	4	10
กองนิติการ	7	3	27	37
หน่วยตรวจสอบภายใน	-	2	8	10
สำนักงานส่งเสริมประสิทธิภาพฯ	1	-	2	3
สำนักงานโครงการขยายความ				
คุ้มครองฯ	1	1	1	3
สำนักงานบริหารการลงทุน	-	2	17	19
กองฝึกอบรม	1	3	13	17
รวม	177	133	311	615

ที่มา: สำนักงานประกันสังคม, กองการเจ้าหน้าที่, ตุลาคม 2548.

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่างของผู้ประกันตนในสำนักงานประกันสังคม สำนักงานใหญ่ ใช้ตารางกำหนดตัวอย่างของ R. V. Krejcie and D.W. Morgan (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2542, น. 12) จากขนาดประชากร 615 คน ใช้ตารางกำหนดตัวอย่างของจำนวนประชากร 650 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 242 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบให้โอกาสเท่ากัน (Probability Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยศึกษาประชากรที่เป็นกลุ่มหรือมีคุณสมบัติเหมือนกัน แล้วจึงสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) กำหนดสัดส่วนประชากรที่มีจำนวนในแต่ละกลุ่มไม่เท่ากันให้มีจำนวนตัวอย่างเป็นสัดส่วนเท่ากัน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจากเจ้าหน้าที่สำนักงานประกันสังคมสำนักงานใหญ่ กำหนดสัดส่วนในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มที่เป็นพนักงานระดับต้น จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 ของพนักงานทั้งหมด ดังนั้น โอกาสของพนักงานที่จะได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 67.28 หรือประมาณ 67 คน

2) กลุ่มที่เป็นพนักงานระดับกลาง จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 21.63 ของพนักงานทั้งหมด ดังนั้น โอกาสของพนักงานที่จะได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 52.34 หรือประมาณ 52 คน

3) กลุ่มที่เป็นพนักงานระดับสูง จำนวน 311 คน คิดเป็นร้อยละ 50.57 ของพนักงานทั้งหมด ดังนั้น โอกาสของพนักงานที่จะได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 122.38 คน หรือประมาณ 123 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 242 คน

2. ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานประกันสังคม การกำหนดตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive) ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ คือ

1) คณะกรรมการประกันสังคม จำนวน 5 คน รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

1. นายชาวลิต อาคมธน์	กรรมการประกันสังคม ผู้แทนนายจ้าง
2. นายสมพงษ์ นครศรี	กรรมการประกันสังคม ผู้แทนนายจ้าง

3. นายสมศักดิ์ ดวงรัตน์	กรรมการประกันสังคม ผู้แทนลูกจ้าง
4. นายอินชวณ ชันคำ	กรรมการประกันสังคม ผู้แทนลูกจ้าง
5. นายจำรัส ไชยลังกา	กรรมการประกันสังคม ผู้แทนลูกจ้าง
- 2) ข้าราชการระดับสูงของสำนักงานประกันสังคม
1. นางจิราภรณ์ เกษรสุจริต	ที่ปรึกษาด้านประสิทธิภาพ
2. นางสุจิตรา บุญชู	ผู้เชี่ยวชาญด้านประกันสังคมแทนเลขาธิการสำนักงานประกันสังคม
3. นางศศิวรรณ อนันตกุล	รองเลขาธิการสำนักงานประกันสังคม
4. นายสิทธิพล รัตนาก	รองเลขาธิการสำนักงานประกันสังคม
5. นางบุญราศรี บุรพธานินทร์	ผู้อำนวยการกองประโยชน์ทดแทน
6. นางสมพร ทองชื่นจิตต์	ประกันสังคมจังหวัดนนทบุรี อดีตผู้อำนวยการกองแผนงานและสารสนเทศ

ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อกำหนดประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพแก่ผู้ประกันตน สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเสนอแนะหรือความเป็นไปได้ในการขยายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้บริหารได้เนื่องจากมีคุณสมบัติและมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม มีเนื้อหาที่จัดทำขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบคิดในการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed Ended) โดยกำหนดคำตอบเพื่อให้ผู้ตอบเลือกตอบตรงตามความต้องการ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกันตนมีคำถาม จำนวน 18 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน ความสามารถในการออมเงิน และข้อมูลด้าน

ที่พัทลุง สุขภาพ นี่สิน ความเพียงพอของรายได้ โดยลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) และเติมข้อมูลบางส่วน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพของสำนักงานประกันสังคม จำนวน 25 ข้อ และความคิดเห็นต่อแนวทางการขยายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ จำนวน 24 ข้อ กำหนดให้เลือกตอบตามตัวเลือกที่สอดคล้องกับคำถามในประเด็นเบื้องต้น แบบสอบถามเป็นแบบอัตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีข้อความในเชิงบวก (Positive Item) และข้อความในเชิงลบ (Negative Item) แบ่งคำตอบออกเป็น 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบตามมาตรวัดแบบ Rating Scale ของ Likert ได้แก่ เห็นด้วยในระดับมากที่สุดเห็นด้วยในระดับมาก เห็นด้วยในระดับปานกลาง เห็นด้วยในระดับน้อยและเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

และกลับค่าของคะแนน หากเป็นข้อคำถามเชิงลบ

การแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ย พิจารณาจากคะแนนคำตอบแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์การคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{สูตรพิสัย}}{\text{จำนวนระดับ}} = \text{อันตรภาคชั้น}$$

$$\frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

จากการคำนวณสามารถแปลความหมายของระดับคะแนน ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.00 – 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน	1.81 – 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน	2.61 – 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน	3.41 – 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน	4.21 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพเรียงตามลำดับความสำคัญ จากมากที่สุดไปน้อยที่สุดตามลำดับ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Opened Ended) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

2. แบบสัมภาษณ์

ผู้ศึกษาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการด้านประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนแนวทางการขยายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพ ในมุมมองหรือความเห็นของผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบาย โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นหลัก ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

- 1) ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- 2) ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการด้านประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ความเพียงพอของประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพที่ให้แก่ผู้ประกันตน ความเป็นไปได้ในการขยายประโยชน์ทดแทนรูปแบบอื่น ความเห็นต่อการจัดตั้งกองทุนบำเหน็จบำนาญแห่งชาติ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะทั่วไป

การทดสอบแบบสอบถาม

ผู้ศึกษาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการตรวจสอบความถูกต้องและทดสอบความเข้าใจคำถามในแบบสอบถาม และนำมาแก้ไขปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจริง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เป็นการหาความตรงของข้อคำถามในแบบสอบถามว่า สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ถูกต้องตามคุณสมบัติหรือวัดได้ตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวัด และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบให้แบบสอบถามมีความครอบคลุมและมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสมถูกต้อง ก่อนนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre-test) จำนวน 30 ราย

(2) นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง (Pre-test) ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย หลังจากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดไปทดสอบความเชื่อมั่นทางสถิติ

(3) นำข้อมูลมาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรง และความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Conbarch ได้ค่าความเชื่อมั่น สำหรับแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ประกันตนของสำนักงานประกันสังคม สำนักงานใหญ่ ใช้วิธีการดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่เป็นทัศนะของผู้ประกันตนของสำนักงานประกันสังคม สำนักงานใหญ่
2. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) โดยตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อความสมบูรณ์และถูกต้องทุกฉบับและนำข้อมูลในแบบสอบถามบันทึกในแบบรหัส

ส่วนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพที่ได้เลือกโดยเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากที่สุดไปน้อยที่สุดตามลำดับ วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Mean)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานประกันสังคม ผู้ศึกษานำข้อมูลจากการสัมภาษณ์รายบุคคลวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นภาพรวมระหว่างการวิเคราะห์เนื้อหา และยกคำพูด (quotation) ของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นตัวอย่างประกอบเพื่อให้เข้าถึงคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น และผสมผสานกับแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ทบทวนวรรณกรรม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) เมื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ของคำตอบเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

2) ข้อมูลด้านลักษณะการดำเนินการประโชยน์ทดแทนและแนวทางการขยายประโชยน์ทดแทน คำนวณโดยหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อลักษณะการดำเนินการประโชยน์ทดแทนกรณีชราภาพ และแนวทางการขยายประโชยน์ทดแทนกรณีชราภาพ และแสดงลักษณะของการกระจายของข้อคำตอบ

$$\text{โดยใช้สูตร } \bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ คือ มัชฌิมเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum fX$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้ง N ตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากร

3) การศึกษาเปรียบเทียบโดยใช้ค่า t-test และค่า F-test ระหว่าง คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกันตนที่ต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และความสามารถในการออมเงิน กับความคิดเห็นต่อลักษณะประโชยน์ทดแทนกรณีชราภาพของสำนักงานประกันสังคมและความคิดเห็นต่อแนวทางการขยายประโชยน์ทดแทนกรณีชราภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่วนที่เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประสานงานขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของสำนักงานประกันสังคม เพื่อจัดทำหนังสือขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูล ก่อนดำเนินการส่งแบบสอบถามให้แก่เจ้าหน้าที่ตามหน่วยงานของสำนักงานประกันสังคม สำนักงานใหญ่ทุกหน่วยงาน จำนวนทั้งสิ้น 245 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 243 ชุด คิดเป็นร้อยละ 99.18 ของกลุ่มตัวอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้

2. ส่วนที่เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้กำหนดการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่กำหนดไว้ โดยขออนุญาตก่อนเข้าสัมภาษณ์ และโทรศัพท์นัดหมายล่วงหน้าก่อนไปสัมภาษณ์ ในระหว่างสัมภาษณ์ใช้การบันทึกเทปช่วยควบคู่กับการจดบันทึก

การเสนอผลการศึกษา

เมื่อรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้ศึกษาได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูลส่วนต่างๆ และประมวลผลข้อมูล โดยผู้ศึกษานำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นภาพรวมและนำเสนอเชิงพรรณนาประกอบตารางค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และอภิปรายผล

ข้อจำกัดในการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการขยายประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพแก่ผู้ประกันตนของสำนักงานประกันสังคม ผู้ศึกษาได้พบข้อจำกัดในการศึกษา ดังนี้

1. ข้อจำกัดด้านการทบทวนวรรณกรรมหรืองานค้นคว้า ศึกษา วิจัยด้านประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพที่ยังมีผู้ศึกษาค้นขำน้อย เนื่องจากมีผลบังคับใช้ไม่นาน
2. การสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานประกันสังคม มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาการให้สัมภาษณ์ เนื่องจากผู้บริหารติดภารกิจสำคัญ ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดค่อนข้างน้อย